

Okkara fiskivinna.

Nú er aftur tann tíð komin, tá hin føroyski fiskimaðurin leggur í hav at vinna føði sína, ikki bert at vinna sær og sínum inn í munni, men at starvast í teiri vinnu, ið eina og aleina land okkara hevur at lita á.

Nøkur skip eru longu hildin avstað til Íslands veðurharðu strendur og onnur liggja búgvín at fara. Tað er so sanniliga eingin gamansleikur at fara í holt við eitt so harðalið starv, sum fiskivinnan er. Mangir hava strítt har alt sít lív íggjøgnum — 30 og 40 ár — ein vón tíð! — og eru nú lostaðir og lamdir, áðrenn teir hava slitið fullan árgang. Og var tað so, at teir, tæð 30 og 40 ár vóru farin, kundu lagt seg upp við so frætt av peningi, at teir heima kundu slitið seg so dánt íggjøgnum — tíkist við okkurt heimaarbeiði, og so átt nokkur oyru innistandandi at tíkist til, var lívið og baksíð ikki heilt vónleyst. Men ikki er tað so.

Tá hoyrir mangan gamlan fiskimannin geva seg um, at tað er so nógv verri státt, nú hann er útsleipaður og liðugur á sjónum, enn táð hann á ungum aldri byrjaði. Mangur stendur í skuld, sum hann ikki sær seg foran fyri at afturrinda, uttan so er, at kanska synirir eru so frægir, at teir við góðum vilja kunnu taka skuldina uppá seg. Men teir eru eisini komnir í sama kórið, aftur teir at seta búgv á berum botni og at arbeiða undir somu korum og at slita seg íggjøgnum við teirri ólúksáluga skuld, sum eini mæru liggjandi omaná sær. Og somuleiðis verður at ganga slektunum, ið aftaná koma.

Ella er tað ikki sátt, at so er? Er ikki vinnugurin hjá fiskimanninum so lítill, at tað er ógjörlikt hjá honum at standa seg? Eitt ár var fjór.

Frægestu fiskimenn komu kanska til okkurt um 700 kr., og tað vóru aðrir, ið ikki fingu so frætt. Hvussu í allari víðu verð skulu húsmenn liva av slíkari vinnu! Eingin, hvussu húsligur og hvussu spari hann er, kann liva av hesum peningi í einum modernaðum samfelagi eitt heilt ár. Og fiskiskapurin heima, hann hevur verið so hesi seinastu árin, at hann ger hvorki frá ella til.

Fiskurin, skipini hava fært og fara heim, er nógvur; men tað vísir so fyri okkum, sum jú meira fiskurin er, jú verri er prísurin. Prísurin var sum tað ringasta undan krígnum og vorunum, havast skulu av, eru at siga á hæddini; tað er logið, ja, tað er meira enn ein, ið grundar uppá, hvussu tað ber til, at allt tað, ið fært verður higar til lands, smátt og stórt, er so dyrt sum at kalla ógjørt fyrr, meðan allt tað, ið fært verður út av Føroyum, er niðri á botni í prísi.

Hetta er ein stundur, sum skuldi elvt monnum at hugsa um, hvussu vorðið, ið verða skal í okkara landi, tí at tað fer at ganga, um tað ikki fer at verða heilt ódrýsi skil á tí økonómiska skilinum her á landi, er so heilt ómøguligt.

Fjöldin av fólki okkara hevur hjallin á sjónum, og at henda fjöldin skal liva, ella nakað lív skal mennast og trívast undir slíkum viðurskiftum, er ikki at hugsa um.

Vit frætta, at fiskaprísurin gongur upp — tað er væl — men tað skal eisini vera eitt rættlaga stórt stig, um nakað skal muna, og tað fer at vera

ÚR SUÐUROY

ein spurningur, um hann nakrantíð kemur so høgt upp, at teir, ið veida fiskin, fáa so mikið burtur úr sínum tridjungi av veiðuni, at arbeiðið verður teimum lønandi, og ein kann siga teir at fáa eitt hampuligt úrslit fyri teirra slit. Nógvar fiskur kemur á marknaðin, og kunnu Føroyingar víð tí reiðskapi, teir brúka, konkurera móti tjóðum, ið tíkið hava uppfinningar og umvellingar innanfyri fiskiveiðuna í brúk?

Kunnu Føroyingar við handsmóti veida so nógvan fisk, ja tí náminn so mikið av fiski í «jggjøgnum» sum teir, ið nýta trol og aðrar nýmótans greiðir?

Umenn prísurin ikki er ovurhonds, so fáa hesi fólk tó væl av peningi, tí fiskirugvan er so ófor. Er prísurin ikki góður, fáa Føroyingar harafurimóti lítlan og ongan pening, og tað sjálvt um skipini fáa ógvuliga nógvan fisk.

Tað verður sagt, at prísurin er betur fyri fisk veiddan við snori enn fisk tiknan við trol, tí snorífiskurin kann verða betri haggreiddur. Jú vist. Men fáa Føroyingar so nógv ferðir meira fyri sín dygdagóða fisk, at tað kann vega upp móti teimum stóru fiskarugvum?

So verður framfært, at okkara drift stendur seg best, hon er biligast í brúkinum, útgerðin er so bilig aftur ímóti øðrum. Men hvussu ber til, at reiðararnir klagja, og teir fáa tó um 1/3 av allari veiðuni, teir kunnu lá ikki fáa meir — og so illa er státt í okkara landi, at útgerðarmenn ár undan ári mugu fáa stór lán fyri at fáa skipafloktan út. — Um onkur maður hevur stóran vinning, ríkar tað ikki allar upp.

Er tað verri í landinum við trolaradrift? Sjalvandi fara trolaræigarar eisini á húsangang, men tað er einki prógv fyri, at henda fiskidriftin ikki ber seg; á húsangang fara menn og felag í øllum vinnugreinum.

Heldur ikki kann tað bera til, at fiskimenn í øðrum fiskaríðvandi londum, sum t. d. í Íslandi og Noregi, fáa ein so syndarlíga ringan ársvinning sum hin føroyski fiskimaðurin. Tað er ikki sjálfsamt at hoyra t. d. Noregmenn spyrja, táð teir hoyra intøkuna hjá Føroyingum, hvussu í verðini hann kann kanna liva. Eingin kann liva í øðrum londum av 500 og 600 kr. um árið. Slíkt er ikki at hugsa sær.

Nú er tað komið Føroyinginum í blóðið — sum so mangt annað — at eingin fiskivinna ber seg í Føroyum uttan við hondsnori; tað er fyri Føroyinginum, sum lagnan beinavegin hevur lagat tað so fyri okkum, at vit ævinliga skulu sjabbja við tóddi og snori, draga armarnar upp í skúm úti á tveimum og trimum stykkja vatni; so er hugsanin.

Tað hevur verið roynt við trolarn, men tveirri er tað gingið illa, hví, er ikki so lætt at svara uppá.

Tað er vist so, at Føroyingar sum aðrar tjóðir mugu íggjøgnum slíkar «barnasjúkur» — vinnur byrja og ganga fyri, innitil teir at endanum, táð á verður hildið, koma at bera seg og verða landi og fólki at gagni. —

Vit hava ikki kapital nú at dríva slíkar vinnur; men ivingasamt var, um Føroyingar váddu aftur at bundið seg undir trolara, ræðsla, vónbrot eru komin á teir.

Tosað verður um «Fornýelse af den færøske Fiskerflaade» — pengur, nógvir pengar verða settir í stór og prýðilig for, alt zella at vala um, gera okkara fiskivinnu so iðforhóskandi og lønandi sum móguligt. Men lódd og snori, handamaktin, armurin hjá tí einstaka, tað er tað, ið vinna skal fiskin upp frá grunninum. Føroyingurin við sínum ørmum, yngri og eldri, skal kappast við trol, stórar glópar, at roka fisk úr havinum, sum øll, alt landið, skulu liva av.

Nógv at hugsa um! —

Føroyingar fara hvort ár yvir hov — langar leiðir — til Íslands og Gronlands at vinna sær so dánt inn í munni. Eingilskir trolarar hava nú í mannaminni at siga tíkið milliónir frá durinum hjá okkum og fært til Onglands, meðan landsins egnu born koma aftur av sjónum við berum krókum, ella í øðrum lagi; helvtin av árinum megu okkara sjómenn ganga og slita lummarnar heima við hús, tí at teir ikki eiga for, ið kappast kunnu við tey útlendsku fiskirórin.

Kunnu ikki slík «forhold» fáa okkara landstýrarnar — fólksins valdu «uegenyttige Repræsentanter» — at teinkja hárið av hovdinum yvir skilið, hetta ræðuliga óskil!

Gestur.

Støðan verðaldar-manna millum.

Dregur at størri og størri sorli?

(Framhald).

Ongland skelvar í øllum liðum. Indien og Írland eru tey støugt fræsandi eldsbrotni, ið hótta við at spreingja hitt máttmikla «imperiið». Hattið er øðligt, vaksandi og sigrandi móti móður Ongland. Hitt seinasta valið í Írlandi sýndi, at Írlandingar hvorki gja svong, neyð ella blóðað fyri at kuta leyst frá Onglandi. Oddamaðurin móti tí enska stýrinum, de Valera, vann reinan meirluta. Hann krevur einki minni eum ein sjálvbjargnan írskan republikk, nokað at sverja tí enska konginum trúskapareid og vil ikki galda eitt oyra av rentum og avdrátti av tí stóra láninum — 100.000.000 pund — ið, Ongland lentti teim írsku bóndunum til jarðarkeyp. Ongland er ikki vant at byggja seg fyri hótum og tess svar er hart og drepanið fyri Írland. 30—50 percents tollur er lagdur á allar vorur ið innflystast frá Írlandi. Táð ein veit, at 95 percent av allari útforlu Írlands er farin til Onglands, er lætt at skilja, hvussu hetta svar munar á Írlandi. Tey 3 1/2 procentini, ið Írland skuldi galda er longu manga ferðir tapt í stríðnum, ja hesin peningur er bert ein lítill brokpartur av tí, ið stríðið hevur kostað Írlandi. Hetta vita Írlandingar. De Valeras móistøðumenn hava hildið hetta fram fyri veljararnar á hvørjum fundi. Men de Valera

vann kortini — so sterkt er nationalhattið í Írlandi! Kann úrslitið verða annað enn kríggj?

Og Ongland og hini londini? Hetta landið, ið alla ævi hevur verið ímóti tolli og barst fyri frihandli sum eina lívstreyt fyri samvinnuna landanna millum, tað gróir seg sum harðast við tollmúrnum, ið er minniskjanna skarpasta kríggssvørð, tí við tí fylgir stóður av framleiðslu og harvið arbeiðsloysi og svøltur. Tollurin, siga teir, skal fremja heimakeypið. Men hvussu skal heimakeypið ganga, tá ið keypevniini soka niður í einki av tí at ikki slepst av við útflytingarvorurnar?

Í Týsklandi er við at kóka yvir. Hitler, ið skilamenn meta fyri krígssjóðari og sinnissjúkari enn keisara Vilhelm II, hann og júnkaraflokkurin hava tíkið hendurnar saman! Loftið bývar av «heil Hitler!» Javnaðarmenn og kommunistar sáplast niður, blóðið flýtur- og blóðini eru málubundin og hava mist teirra frælsi. Hitt fyrsta bragd Hitlers er ein ómisfatilgur «pílur» fyri, hvussu hansara stýri verður. Allar innforslurnar vórðu tollaðar upp til skýggini! Í hesum landi tykjast so státt innstøðurnar at vera tær, at annaðhvørt má alt, ið eitur demokrati rúka ella má Hitler-junkarnir takast av fótum. Hvat verður úrslitið? Av tí standa og fella fleiri enn tær mongu millión mannaskapnunar í Týsklandi.

Nú meðan hesar reglurnar skrivast, ber radioið tíðindi um bruna av ríkisdagsbygginginum, dyndandi borgarakríggj yvir alt Týskland.

Rusland er ein loynd bók. Men eitt er vist — renningarnar og broytingarnar hava verið stórar. Spursmálið her er: eydnast tað Stalin og hansara monnum at gjøgnumfara sína stóru hugsjónir, ella kemur Rusland aftur at falla fram á grúgvu í kríggshati og innlands harðskapi og ósing? Hin fyrsti 5 ára planurin er eftir Stalins orðum liðugur í tíðarmundinum av 1 1/2 ár við 93 percents úrslit av tí ið ætlað var at vinna; tó væl minni fyri framleiðsluna av nýtslavorum. Sum vit duga at skilja, so er úrslitið minni enn so nógv gott viðvíkjandi arbeiðsárvíðskiftinum og landbúnaðinum. Stalin sigur tí, at í komandi árum vilja teir leggja meiri doyðin á framleiðsluna av fœðivorum og minni á «industrialiseringina».

Kina-Japans spursmálið er nú endað í einum kríggj, ið verður meiri djævulskt og hervíligt enn heimurin hevur sæð áður. «Folkeforbundið», ið skuldi taka dagar ímillum hesi bæði londini, gav Kina allan rættin. Men Japan boygdi seg ikki. Tess svar var at melda seg úr fólksambandinum — og taka við völdum tað, ið ikki kann fást við friði. Tað, ið níttir her, er at Japan er yvirbygt. Landið kann ikki fœða íbúgvarnar sínar. Japan vil tí uttan lóg og rætt taka hitt ríka Manchurið og Kinalandið Jehol. Soleingi frihandlin ræddi millum hesi bæði londini, vóru Japansara korini nógv so góð. Men síðan Kina hevur gjørt seg inni við tolli, so tað er ógjörlikt at selja Japans vøru har, hevur arbeiðsloysið og svølturin herjað Japan. — Men Japan og Kina

sleppa ikki at vera eina um leikin. Hinar stórmaktirnar hava alstórar interessur í Kina — og munu tær valda fara at sita stillar, meðan Japan tekur lívið av Kina? Her er særliga talan um Rusland og Ameriku. Ameriku, kapitalismannar «páráð», vilja vit í eina særligari grein taka til umróðu. Vit skulu bert her siga, at ógastadni tyktist at vera veri enn har. Her ganga í dag yvir 1000.000 menn arbeiðsleysir. Konir menn meina, at hesar 14 milliónirnar vilja vera vaksnar til 25 í 1934. Ein av sonnum óhugnalig mynd!

Í Spanialandi tykjast víður-skiftini at vera batnað, síðan kongademið reykt og republikkurin kom við eldhugadum frælsismonnum, javnaðar- og radikalt hugaði monnum. Fyri okkum Føroyingar er her ein glotti í skadduni, ið næstan hevur kvælt okkum tey seinastu árin: Spanien er hovudskeyparin av okkara fiski. Góðar tíðir og gott skil í hesum landi hevur ómetaligt at siga fyri okkum. Okkara valferð er ikki treytað so nógv av nokrum sum av, at keypevniini eru góð í teirri Pyrineisku hálvoyrni, Spanien og Portugal. So «státt hava vit Føroyingar loyvi at vóna, at tað fer at ríva fyri sól í 1933. Gævi so varð!

1.—3.—33.

Tíðindi.

Tvøroyri.

Bruni í einum motorbát.

Knappliga meðan menn vóru í arbeiði umboð í einum motorbáti hjá p/f. N. J. Mortensen á Tvøroyri, soust flammurnar koma úr maskinrúminum. Lopið var til við tað sama fyri at sløkja. Av tí, menn varðnaðust eldin so tíðliga, eydnaðist at sløkja hann, áðrenn stórri skaði hendi.

Falkachefurin í stríð við arbeiðsmannafelagið á Tvøroyri.

«Falkurin» kom um dagirnar á Tvøroyri fyri at innskipa kol. Hann hevdi um 50 tunnur av olju við, sum leggjast skuldi á land her til verjuskipið «Maagene», ið skal koma higar til Føroyar at «verja sjógvin», meðan «Falkurin» er burturi.

Falkamannskapið byrjaði at skipa tunurnar í land. Men táð tilfíkt arbeiði fylgju státtmála skal gerast av organiseraðum arbeiðarum, varð «chefurin» varskógvaður um at lata arbeiðararnar skipa tunurnar í land. Men «chefurin» víldi ikki eftirlíka arbeiðsmannafelaginum og helt fyri, at tilfíkt arbeiði, ið bert víðkom «marinuni», plagdu «marinuesoldátarnir at sleppa at gera. Táð arbeiðararnir hildu fast um krav teirra, og «chefurin» heldur ikki víldi dvína, leyk trætan við, at eisini kolainnskipingin steddadi — og «Falkurinn» sildi við tunnum og hálvum av tí koli, hann skuldi hava.

Til Spanialands.

Tað sigst, at broðurnir Gudmund Mortensen og Edw. Mitens eru reistir til Spanialands og onnur lond fyri at kanna marknaðarnar — og knýta beinleiðis forrættningssamband, so millummenninir kunnu leggjast burtur. Spardur peningur er vunnin peningur.

Ansvarhavandi blaðstýrari fyri Suðuroyar-síðuna: P. M. DAM